

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Ludmily Valentové a soudců JUDr. Lenky Matyášové, Ph.D. a JUDr. Jakuba Camrdy, Ph.D. v právní věci žalobce **P. V.**, zastoupeného Mgr. Dagmar Dřimalovou, advokátkou se sídlem Praha 6, Muchova 9/223, proti žalovanému **Ministerstvu zdravotnictví**, se sídlem Praha 2, Palackého náměstí 4, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 24. 2. 2004, č. j. HEM-301-4.2.04/3731, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 30. 6. 2004, č. j. 4 Ca 2/2004 - 21,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá.**
- II. Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Městský soud v Praze (dále městský soud) napadeným rozsudkem zamítl žalobu žalobce proti rozhodnutí žalovaného ze dne 24. 2. 2004, č. j. HEM-301-4.2.04/3731. Tímto rozhodnutím žalovaný zamítl odvolání žalobce proti rozhodnutí správního orgánu prvního stupně Krajské hygienické stanice Středočeského kraje se sídlem v Praze ze dne 18. 12. 2003 č. j. 3848-251/03/KH a toto rozhodnutí potvrdil. Tímto rozhodnutím byl žalobce uznán vinným přestupkem na úseku zdravotnictví podle § 29 odst. 1 písm. f/ zákona č. 200/1990 Sb., jehož se dopustil tím, že se jednak ve stanoveném termínu nedostavil do zdravotnického zařízení se svojí dcerou nezletilou K. V., k pravidelnému očkování proti přenosné dětské obrně a virové hepatitidě B a jednak se ve stanoveném termínu nedostavil do zdravotnického zařízení se svým synem nezletilým M. V., k pravidelnému očkování proti tetanu, přenosné dětské obrně a virové hepatitidě B, tedy

z nedbalosti nesplnil povinnost stanovenou v ustanovení § 46 odst. 1 a 4 zákona č. 258/2000 Sb., ve spojení s § 4 odst. 3, § 5 odst. 2 a § 7 odst. 3 vyhlášky č. 439/2000 Sb., o očkování proti infekčním nemocem a byla mu uložena podle § 11 odst. 1 písm. b/ ve spojení s § 29 odst. 2 zákona č. 200/1990 Sb., v platném znění, pokuta ve výši 3000 Kč a dále mu byla uložena povinnost uhradit paušální částku 500 Kč jako náhradu nákladů přestupkového řízení. Splatnost pokuty i náhrady nákladů řízení byla stanovena do 15 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí s uvedením účtu.

Městský soud v napadeném rozsudku dospěl k závěru, že žaloba žalobce není důvodná.

Proti rozsudku městského soudu podal žalobce - nyní stěžovatel (§ 105 odst. 1 s. ř. s.) kasační stížnost z důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a/ s. ř. s. Cituje v ní čl. 15 odst. 1 a čl. 16 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, čl. 5 a 6 Úmluvy o lidských právech a biomedicíně, čl. 10 Ústavy a dochází k závěru, že Úmluva o lidských právech a biomedicíně má přednost před zákonem č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, čemuž v odůvodnění rozsudku přisvědčil i městský soud. Pokud tedy podle čl. 5 Úmluvy je možné jakýkoliv zákrok v oblasti péče o zdraví provést pouze za podmínky, že k němu dotčená osoba poskytla svobodný a informovaný souhlas a pokud Úmluva má přednost před zákonem, lze předmětné očkování provést pouze se souhlasem dotčených osob, to je K. a M. V., dětí stěžovatele. Protože v rozhodné době byly obě děti nezletilé, uplatní se ustanovení čl. 6 odst. 2 Úmluvy, podle kterého není-li nezletilá osoba způsobilá k udělení souhlasu se zákrokem, nemůže být zákrok proveden bez svolení jejího zákonného zástupce, tedy rodiče, to je stěžovatele. Z čl. 5 dále vyplývá, že dotčená osoba musí být předem řádně informována o účelu a povaze zákroku, jakož i o jeho důsledcích a rizicích, přičemž názor nezletilé osoby má být zohledněn jako faktor, jehož závažnost narůstá úměrně s věkem a stupněm vyspělosti nezletilé osoby. Podle čl. 6 odst. 4 Úmluvy zákonný zástupce nezletilé osoby musí být na základě stejných podmínek informován ve smyslu čl. 5 druhá věta Úmluvy. Stěžovatel neposkytl svobodný a informovaný souhlas ani žádné svolení s tím, aby jeho nezletilé děti byly očkovány; stejně tak nebyl předem řádně informován o účelu a povaze zákroku, jakož i o jeho důsledcích a rizicích, jak má na mysli ustanovení čl. 5 a 6 Úmluvy. Toto svolení stěžovatel nedal z důvodu svého náboženského a filozofického přesvědčení, když podle čl. 15 Listiny je zaručena svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání. Stěžovatel tvrdí, že výrok rozsudku městského soudu je v rozporu zejména s ustanovením čl. 15 odst. 1 a čl. 16 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, s ustanovením čl. 5 a 6 Úmluvy o lidských právech a biomedicíně a s ustanovením čl. 10 Ústavy ČR. V tom spatřuje jeho nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Navrhl proto, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek Městského soudu v Praze zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný v rozsáhlém vyjádření ke kasační stížnosti popřel důvody uplatněné stěžovatelem. Jeho rozhodnutí a rozhodnutí správního orgánu prvního stupně jsou, podle něj, v souladu s právním řádem České republiky. Orgány ochrany veřejného zdraví jsou povinny vymáhat plnění zákonem stanovených povinností v oblasti ochrany veřejného zdraví, a to i proti vůli povinných subjektů. V dané věci předmětný zákon stanovující povinnost pravidelného očkování za podmínek v něm stanovených není v rozporu

s mezinárodní smlouvou. Jak Úmluva o lidských právech a biomedicíně v čl. 26, tak i Deklarace o lidských právech v čl. 29 odst. 2 umožňují zároveň omezení výkonu práv zákonem, a to k zajištění práv a svobod ostatních. Úmluva přitom výslovně vyjmenovává jednotlivé oblasti, v nichž zákonem lze omezit výkon práv a svobod; mezi ně patří i oblast ochrany veřejného zdraví. Je proto na základě čl. 26 Úmluvy přípustné, aby stát v zájmu ochrany zdraví populace a jejích skupin (veřejného zdraví) zákonem omezil právo osoby udělit souhlas k zákroku v oblasti péče o zdraví, a to i pro případ, že k udělení souhlasu je příslušný zákonný zástupce nezletilé osoby. Zákon o ochraně veřejného zdraví právo udělit souhlas omezil mimo jiné na případy pravidelného očkování, kterému se v zájmu ochrany zdraví populace před infekčními nemocemi musí podrobit všechny fyzické osoby, které jsou hlášeny k trvalému pobytu na území České republiky, jakož i cizinci... K omezení práva osob udělit souhlas k zákroku v oblasti péče o zdraví vedly závažné důvody (některé případy rozsáhlých onemocnění ve světě popsal). K tvrzení stěžovatele o porušení čl. 15 odst. 1 a čl. 16 odst. 1 Listiny základních práv a svobod žalovaný uvedl, že orgány ochrany veřejného zdraví v průběhu správního řízení, ani v rámci šetření provedených před jeho zahájením žádným způsobem neomezovaly svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání stěžovatele. Rozhodnutí jimi vydaná neodporují základním lidským právům uvedeným v Listině. Podle čl. 4 odst. 1 Listiny mohou být povinnosti ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod. Podle čl. 4 odst. 2 Listiny meze základních práv a svobod mohou být za podmínek stanovených Listinou upraveny zákonem. V daném případě je povinnost podrobit se pravidelnému očkování uložena zákonem a v jeho mezích prováděcí vyhláškou. Účelem této úpravy je přitom zajištění ochrany zdraví, tedy práva zaručeného samotnou Listinou. S ohledem na to je povinnost stanovená v § 46 odst. 1 zákona o ochraně veřejného zdraví povinností uloženou v souladu s Listinou. Žalovaný proto navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost stěžovatele jako nedůvodnou zamítl.

Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 28. 2. 2006, č. j. 5 As 17/2005 - 66, kasační stížnost stěžovatele zamítl, neboť z důvodů v něm uvedených dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Proti rozsudku Nejvyššího správního soudu podal ústavní stížnost stěžovatel, v níž namítal porušení práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 Listiny základních práv a svobod, nesprávnou aplikaci čl. 10 Ústavy České republiky, v návaznosti na čl. 5 a 6 Úmluvy o lidských právech a biomedicíně, vyhlášené pod č. 96/2001 Sb. m. s. Tato Úmluva je podle něj přímo použitelnou mezinárodní smlouvou, přičemž z čl. 10 Ústavy vyplývá její aplikační přednost před českým právem. Obecným pravidlem Úmluvy je, že jakýkoli zákrok v oblasti péče o zdraví je možno provést pouze za podmínky, že k němu dotčená osoba poskytla svobodný a informovaný souhlas (viz čl. 5 Úmluvy). U nezletilých osob je tento souhlas poskytován zákonnými zástupci. Omezení vyplývají z Úmluvy v čl. 26, a to k ochraně veřejného zdraví a práv a svobod jiných, což je třeba zkoumat vzhledem k faktickému stavu, nikoliv deklarovanému úmyslu zákonodárce. Zákon č. 258/2000 Sb. ovšem povinnost podrobit se, v prováděcím předpisu upravených případech a termínech, stanovenému druhu očkování nijak nezdůvodňuje, a nečiní tak ani napadené rozhodnutí. Stěžovatel zejména zpochybňuje obligatornost očkování proti hepatitidě typu B, která není vůbec dětskou nemocí, nýbrž je přenášena krví, spermatem, resp. poševním sekretem, a u dětí se prakticky nevyskytuje. Pokud jde o výskyt dětské obrny, od roku 1960 nebyl hlášen

v České republice žádný případ tohoto onemocnění. Výskyt tetanu se od roku 1980 pohybuje v hodnotách 1 až 2 ročně. Jakkoliv v obou posléze uvedených případech možno hovořit o úspěchu plošného očkování, neočkování jednotlivého dítěte nepředstavuje z důvodu celkové „proočkovanosti“ dětské populace žádné nebezpečí, a proto tu není dán ani veřejný zájem pro očkování proti vůli zákonného zástupce (a dítěte). Napadené rozhodnutí rovněž zasáhlo do základního práva stěžovatele podle čl. 32 odst. 4 Listiny, podle něhož péče o děti a jejich výchova je právem rodičů, a do jeho práva dle čl. 15 odst. 1 Listiny, dle něhož je zaručena svoboda myšlení, svědomí a náboženského přesvědčení, jakož i dle čl. 16 odst. 1 Listiny, jenž zaručuje každému právo svobodně projevovat své náboženství nebo víru. Povinné očkování proti žloutence typu B, tedy nemoci, která nemá z vědeckého hlediska tak závažný charakter, aby byla nebezpečím pro veřejné zdraví, porušuje též čl. 4 odst. 4 Listiny. Stěžovatel současně navrhuje zrušení ustanovení § 7 odst. 2 vyhlášky č. 439/2000 Sb., o očkování proti infekčním nemocem, jehož uplatněním nastala skutečnost, která je předmětem této ústavní stížnosti.

Ústavní soud nálezem ze dne 3. 2. 2001, sp. zn. III. ÚS 449/06, rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. února 2006, č. j. 5 As 17/2005 - 66 zrušil, protože Nejvyšší správní soud porušil základní právo stěžovatele svobodně projevovat své náboženství nebo víru ve smyslu ustanovení čl. 16 Listiny základních práv a svobod.

Ústavní soud v nálezu, mimo jiné, uvedl: „Pro rozhodnutí tohoto sporu je podstatný dosah čl. 16 odst. 1 a 4 Listiny na stěžovatelův případ. Ustanovení čl. 16 odst. 4 Listiny nutno vykládat s ohledem na *„primát občana před státem, jenž nachází výraz v čl. 2 odst. 1, 3 a 4 Ústavy a čl. 1 a čl. 2 odst. 2 a odst. 3 Listiny základních práv a svobod a v zásadě, že státu má být jen tolik, kolik je ho nezbytně třeba“* (viz náleze ze dne 18. 10. 1995, sp. zn. Pl. ÚS 26/94, Sb. n. u., svazek 4, náleze č. 62, vyhlášený pod č. 296/1995 Sb.) a s přihlédnutím k čl. 4 odst. 4 Listiny, podle něhož při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu. Podle názoru Ústavního soudu ústavní princip, stojící na požadavku zachování maxima jak základního práva, tak s tímto základním právem kolidujícího veřejného zájmu, se promítá do interpretace čl. 16 odst. 4 Listiny tak, že Ústavou požadovaná ochrana individuální autonomie, předpokládaná čl. 16 Listiny, vyžaduje, aby povinné očkování nebylo proti povinným subjektům ve výjimečných případech vynucováno. Jak uvádí *amicus curiae* ve shora citovaném stanovisku Výboru pro lidská práva a biomedicínu Rady vlády České republiky pro lidská práva, s ohledem na vysokou míru proočkovanosti populace nemůže výjimečné nevynucení očkování, s ohledem na mimořádná specifika případu, ohrozit ústavně chráněné zájmy na ochraně veřejného zdraví (předpokládané v čl. 16 odst. 4 Listiny).“

Dále pak Ústavní soud uvedl: „Orgán veřejné moci, který rozhoduje o vynucení nebo sankcionování zákonné povinnosti podrobit se očkování, musí proto vzít v potaz výjimečně stěžovatelem tvrzené důvody toho, proč se odmítl podrobit očkování. V případě, že tu jsou takové okolnosti, které zásadním způsobem volají pro zachování autonomie dané osoby, to ovšem při současném zachování opačně působícího veřejného zájmu (viz kupř. důsledky „proočkovanosti“ dle výkladu shora), a tedy pro výjimečné nesankcionování povinnosti podrobit se očkování, nesmí orgán veřejné moci zmíněnou povinnost podrobit se očkování sankcionovat či jinak vynucovat. Současný zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, umožňuje vzít tyto ústavně relevantní úvahy v úvahu při

rozhodování o individuálním přestupku. Ustanovení § 2 odst. 1 citovaného zákona umožňuje vzít v potaz ústavněprávní relevanci jednání osoby, která se odmítla podrobit očkování, např. v materiálním znaku přestupku (podle citovaného ustanovení je přestupkem zaviněné jednání, *které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti* a je za přestupek výslovně označeno v tomto nebo jiném zákoně). V této souvislosti Ústavní soud rovněž připomíná institut i ideovou základnu institutu upuštění od potrestání v kontextu trestněprávním.

Orgán veřejné moci, a v řízení o správní žalobě pak správní soud, vezme při svém rozhodování v úvahu všechny relevantní okolnosti případu, zejména naléhavost danou osobou tvrzených důvodů, jejich ústavní relevanci, jakož i nebezpečí pro společnost, které může jednání dané osoby vyvolat. Významným aspektem bude také konzistentnost a přesvědčivost tvrzení dané osoby. V situaci, kdy určitá osoba s příslušným orgánem veřejné moci od počátku nijak nekomunikuje, a teprve v pozdější fázi řízení svůj postoj k očkování ospravedlní, nebude zpravidla předpoklad konzistentnosti postoje této osoby a naléhavosti ústavního zájmu na ochraně její autonomie dán. Jedná-li se o osobu nezletilou, reprezentovanou zákonným zástupcem, měl by být zohledněn též zájem této nezletilé osoby, je-li to s ohledem na její věk a okolnosti případu možné (srov. k tomu také čl. 6 odst. 2 věta druhá Úmluvy).“

Nejvyšší správní soud je právním názorem Ústavního soudu vysloveným v nálezu zrušujícím jeho předchozí rozsudek přímo vázán. Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek městského soudu v rozsahu a z důvodů v kasační stížnosti stěžovatele uplatněných (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.), vycházel ze závazného právního názoru vyjádřeného ve výše uvedeném nález Ústavního soudu, a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Podstatou kasační stížnosti stěžovatele je jeho tvrzení nezákonnosti rozsudku městského soudu spočívající v nesprávném posouzení právní otázky (ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a/ s. ř. s.).

K tvrzené nezákonnosti podle § 103 odst. 1 písm. a/ s. ř. s. konstatuje Nejvyšší správní soud, že tato spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikována nesprávná právní věta, popř. je sice aplikována správná právní věta, ale tato je nesprávně vyložena. Vztah mezi skutkovým zjištěním a právním posouzením lze charakterizovat tak, že jde o aplikaci právní normy na konkrétní případ nebo situaci.

V daném případě mezi účastníky není sporný skutkový stav ze kterého vycházely správní orgány i městský soud. Stěžovatel je otcem dětí K., a M., V., v době rozhodnutí žalovaného (24. 2. 2004) nezletilých, přičemž v uvedené době byl jejich zákonným zástupcem. Stěžovatel nepopírá to, že se s těmito dětmi předtím, než dosáhly věku 15 let nedostavil k očkování, a to vědomě a záměrně z důvodů svého náboženského a filosofického přesvědčení, jak tvrdí v kasační stížnosti a předtím i v žalobě. Podle zprávy MUDr. J. B., praktického lékaře pediatra ze dne 23. 5. 2003, založené ve správním spisu, rodiče P. V. a M. V. očkování dětí M. V. a K. V. přes opakované pozvání odmítali. O tom, jakému očkování se mají děti stěžovatele podrobit, stěžovatel věděl a opak netvrdil ve správním řízení ani v soudním řízení. Krajská hygienická stanice Středočeského kraje

se sídlem v Praze (správní orgán prvního stupně) zahájila se stěžovatelem dne 9. 10. 2003 řízení o přestupku podle § 29 odst. 1 písm. f/ zákona č. 200/1990 Sb. (a rovněž i s matkou dětí M. V.), podle něhož přestupku se dopustí ten, kdo poruší zákaz nebo nesplní povinnosti stanovené nebo uložené k předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění. Oznámení o zahájení řízení o přestupku bylo doručeno stěžovateli dne 14. 10. 2003. Dne 10. 11. 2003 bylo stěžovateli doručeno oznámení o konání ústního jednání dne 27. 11. 2003 v 9.30 hodin. V oznámení byl poučen o tom, že u ústního jednání bude mít možnost vyjádřit se ke všem skutečnostem, které jsou mu kladeny za vinu. K nařízenému ústnímu jednání se stěžovatel nedostavil, ani svou nepřítomnost neomluvil. V rozhodnutí ze dne 18. 12. 2003, č. j. 3848-251/03/KH správní orgán I. stupně uvedl skutkový děj z něhož vycházel, tedy z toho, že se stěžovatel nedostavil ve stanoveném termínu do zdravotnického zařízení se svým synem M. V. k pravidelnému očkování proti tetanu, přenosné dětské obrně a virové hepatitidě B a se svou dcerou K. V. k pravidelnému očkování proti přenosné dětské obrně a virové hepatitidě B, čímž z nedbalosti nesplnil povinnost stanovenou v ustanovení § 46 odst. 1 a 4 zákona č. 258/2000 Sb. ve spojení s § 4 odst. 3 a § 7 odst. 3 vyhlášky č. 439/2000 Sb., o očkování proti infekčním nemocem.

Podle ustanovení § 46 odst. 1 věty první zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, fyzická osoba, která má na území České republiky trvalý pobyt, cizinec, jemuž byl povolen trvalý pobyt, cizinec, který je oprávněn k trvalému pobytu na území České republiky, a dále cizinec, jemuž byl povolen přechodný pobyt na území České republiky na dobu delší než 90 dnů nebo je oprávněn na území České republiky pobývat po dobu delší než 90 dnů, jsou povinni podrobit se, v prováděcím právním předpisu upravených případech a termínech, stanovenému druhu pravidelného očkování.

Podle ustanovení § 46 odst. 4 zákona č. 258/2000 Sb., jde-li o osobu, která nedovršila patnáctý rok svého věku, odpovídá za splnění povinností podle odstavců 1 až 3 její zákonný zástupce.

Vyhláška Ministerstva zdravotnictví ze dne 6. prosince 2000, č. 439/2000 Sb., o očkování proti infekčním nemocem, již toto ministerstvo vydalo podle § 108 odst. 1 k provedení, mimo jiných, § 46 odst. 1 a 6 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, v § 1 upravuje rozsah tak, že tato vyhláška upravuje členění očkování a podmínky provedení očkování, způsoby vyšetřování imunity, pracoviště s vyšším rizikem vzniku infekčního onemocnění, jakož i stanoví podmínky, za nichž mohou být v souvislosti se zvláštním očkováním fyzické osoby zařazeny na tato pracoviště a v § 2 nadepsaném očkování, odstavci 1 písm. a/ stanoví, že očkování proti infekčním nemocem se provádí jako pravidelné očkování, kterým se rozumí očkování všech fyzických osob určitých věkových skupin nebo očkování skupin fyzických osob vymezených vyšším rizikem infekce z důvodů jiných než pracovních. Pravidelné očkování proti tetanu upravuje tato vyhláška v § 4, pravidelné očkování proti přenosné dětské obrně upravuje tato vyhláška v § 5, pravidelné očkování proti virové hepatitidě B upravuje tato vyhláška v § 7.

Z uvedené právní úpravy účinné v rozhodné době vycházely správní orgány a vycházel z ní i městský soud. Městský soud vycházel z toho, že Parlament České

republiky vyslovil souhlas a schválil Úmluvu na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny: Úmluva o lidských právech a biomedicíně (dále Úmluva), jako mezinárodní smlouvu o lidských právech a základních svobodách ve smyslu článku 10 Ústavy České republiky, která pro Českou republiku vstoupila v platnost dne 1. 10. 2001 a je uveřejněna pod č. 96/2001 Sb. m. s. Městský soud dále vycházel z čl. 10 Ústavy podle něhož vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázaná, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva. Dospěl však k závěru, že v daném případě mezinárodní smlouva nestanoví něco jiného, než zákon, z něhož správní orgány vycházely. S těmito závěry stěžovatel nesouhlasí.

Stěžovatel vychází z toho, že Úmluva v čl. 5 stanoví jako obecné pravidlo, že jakýkoli zákrok v oblasti péče o zdraví je možno provést pouze za podmínky, že k němu dotčená osoba poskytla svobodný a informovaný souhlas, že tato osoba musí být předem řádně informována o účelu a povaze zákroku, jakož i o jeho důsledcích a rizicích a že dotčená osoba může kdykoli svobodně svůj souhlas odvolat. Dále stěžovatel vychází z toho, že Úmluva v čl. 6 stanoví ochranu osob neschopných dát souhlas a z jeho bodu 2., podle něhož jestliže nezletilá osoba není podle zákona způsobilá k udělení souhlasu se zákrokem, nemůže být zákrok proveden bez svolení jejího zákonného zástupce, úřední osoby či jiné osoby nebo orgánu, které jsou k tomu zmocněny zákonem a také z toho, že názor nezletilé osoby bude zohledněn jako faktor, jehož závaznost narůstá úměrně s věkem a stupněm vyspělosti. Stěžovatel namítá, že nedal souhlas s očkováním svých dětí, nebyl řádně poučen o důsledcích a rizicích očkování a nikdo se neptal na názor dětí. Protože zákon č. 258/2000 Sb. v § 46 odst. 1 stanoví fyzické osobě povinnost podrobit se pravidelnému očkování, bez ohledu na její nesouhlas a v odstavci 2 stanoví odpovědnost za splnění uvedené povinnosti zákonnému zástupci osoby, která nedovršila patnáctý rok svého věku, stanoví zákon, podle něj, něco jiného než Úmluva a proto je třeba v tomto případě postupovat podle Úmluvy, nikoli zákona.

Přesvědčení stěžovatele však není v souladu s Úmluvou. Úmluva totiž obsahuje i kapitolu IX – upravující vztah této Úmluvy k ostatním právním předpisům a podle čl. 26 – omezení výkonu práv, bodu 1.: Žádná omezení nelze uplatnit na výkon práv a ochranných ustanovení v této Úmluvě kromě těch, která stanoví zákon a která jsou nezbytná v demokratické společnosti v zájmu bezpečnosti veřejnosti, předcházení trestné činnosti, ochrany veřejného zdraví nebo ochrany práv a svobod jiných. Bod 2. citovaného článku na případ stěžovatele nedopadá.

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, upravuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob v oblasti ochrany a podpory veřejného zdraví a soustavu orgánů ochrany veřejného zdraví, jejich působnost a pravomoc. V § 2 vymezuje, mimo jiné, tyto základní pojmy:

(1) Veřejným zdravím je zdravotní stav obyvatelstva a jeho skupin. Tento zdravotní stav je určován souhrnem přírodních, životních a pracovních podmínek a způsobem života.

(2) Ochrana a podpora veřejného zdraví je souhrn činností a opatření k vytváření a ochraně zdravých životních a pracovních podmínek a zabránění šíření infekčních a hromadně se vyskytujících onemocnění, ohrožení zdraví v souvislosti s vykonávanou prací, vzniku nemocí souvisejících s prací a jiných významných poruch zdraví a dozoru nad jejich zachováním. Ohrožením veřejného zdraví je stav, při kterém jsou obyvatelstvo nebo jeho skupiny vystaveny nebezpečí, z něhož míra zátěže rizikovými faktory přírodních, životních nebo pracovních podmínek překračuje obecně přijatelnou úroveň a představuje významné riziko poškození zdraví.

Ukládá-li citovaný zákon č. 258/2000 Sb. v § 46 odst. 1 fyzické osobě povinnost podrobit se, v prováděcím právním předpisu upravených případech a termínech, stanovenému druhu pravidelného očkování a v odst. 2 odpovědnost zákonného zástupce za splnění povinnosti podle odst. 1 osoby, která nedovršila patnáctý rok věku, činí tak z důvodu ochrany veřejného zdraví. Úmluva v čl. 26 bodu 1. připouští uplatnění omezení na výkon práv a ochranných ustanovení v ní obsažených, která jsou stanovena zákonem a která jsou, mimo jiné, v zájmu ochrany veřejného zdraví nebo ochrany práv a svobod jiných. Povinnost podrobit se ve stanovených případech pravidelného očkování je stanovena zákonem, přičemž na základě jeho zmocnění podle § 108 odst. 1 příslušný orgán Ministerstvo zdravotnictví vydal prováděcí předpis – vyhlášku č. 439/2000 Sb., o očkování proti infekčním nemocem. Za této situace nelze dojít k závěru, že Úmluva stanoví něco jiného než zákon, protože Úmluva úpravu obsaženou v zákoně nevylučuje, ale naopak ji připouští. Postupovaly-li správní orgány ve věci stěžovatele podle zákona č. 258/2000 Sb., nelze jejich postupu vytýkat nezákonnost. K takovému závěru dospěl již městský soud a Nejvyšší správní soud s jeho závěrem souhlasí. Rozhodnutí městského soudu není v rozporu s čl. 5 a 6 Úmluvy ani čl. 10 Ústavy, ani čl. 15 odst. 1 čl. 16 odst. 1 Listiny.

Pokud má stěžovatel za to, že zákonem stanovenou povinností podrobit se pravidelnému očkování a zákonem stanovenou odpovědností zákonného zástupce za splnění této povinnosti za osoby, které nedovršily patnáctý rok svého věku, bylo zasazeno do jeho svobody myšlení, svědomí a náboženského vyznání zaručených čl. 15 Listiny a do jeho práva je projevovat (čl. 16 Listiny), pak má Nejvyšší správní soud za to, že tomu tak není. Přihlíží přitom k závěrům nálezu Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2011, sp. zn. III. ÚS 449/06, podle nichž „orgán veřejné moci, a v řízení o správní žalobě pak správní soud, vezme při svém rozhodování v úvahu všechny relevantní okolnosti případu, zejména naléhavost danou osobou tvrzených důvodů, jejich ústavní relevanci, jakož i nebezpečí pro společnost, které může jednání dané osoby vyvolat. Významným aspektem bude také konzistentnost a přesvědčivost tvrzení dané osoby.“ Současně však Ústavní soud připustil, že „v situaci, kdy určitá osoba s příslušným orgánem veřejné moci od počátku nijak nekomunikuje, a teprve v pozdější fázi řízení svůj postoj k očkování ospravedlní, nebude zpravidla předpoklad konzistentnosti postoje této osoby a naléhavosti ústavního zájmu na ochraně její autonomie dán.“

V daném případě stěžovatel teprve v odvolání proti rozhodnutí správního orgánu prvního stupně namítal, že rozhodnutí odporuje základním právům a svobodám, že použité zákony a vyhláška jsou v rozporu se základními lidskými právy, mimo jiné právem na náboženství a filosofické přesvědčení. Blíže se k otázce svého náboženského přesvědčení nevyjádřil. V žalobě proti rozhodnutí žalovaného stěžovatel poukázal na čl. 15

odst. 1 a čl. 16 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, podle nichž je svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání zaručena a každý má právo svobodně projevovat své náboženství nebo víru. Vyslovil přesvědčení, že do těchto práv patří i právo zákonného zástupce nezletilé osoby z důvodu náboženského a filozofického přesvědčení odmítnout povinné očkování své i nezletilých dětí. Toto své tvrzení opakoval i v kasační stížnosti podané proti rozsudku městského soudu a poté i v ústavní stížnosti podané proti rozsudku Nejvyššího správního soudu. Správním orgánům, ani správním soudům stěžovatel neposkytl žádná konkrétní tvrzení a sám nijak nekonkretizoval druh a hloubku svého náboženského vyznání a to, jak intenzivní zásah do jeho náboženské víry očkování dětí představovalo. Při ústním jednání před Ústavním soudem na dotaz Ústavního soudu prohlásil, že primárně mu jde o důvody zdravotní, neboť „očkování škodí dětem“, a výslovně zdůraznil, že otázka filozofická nebo náboženská je pro něj druhotná, jak vyplývá z odlišného stanoviska soudu Ústavního soudu Jana Musila k nálezu Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2011, sp. zn. III. ÚS 449/06.

Za této zjištěné situace má Nejvyšší správní soud za to, že v daném případě zájem na ochraně veřejného zdraví převažuje nad právem stěžovatele svobodně projevovat své náboženství nebo víru ve smyslu čl. 16 Listiny základních práv a svobod.

Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost stěžovatele za nedůvodnou, a proto ji podle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

Nejvyššímu správnímu soudu - rozhodujícímu senátu je známo, že jiný senát Nejvyššího správního soudu v rozsudku ze dne 21. 7. 2010, č. j. 3 Ads 42/2010 - 92 dovodil, že vyhláška Ministerstva zdravotnictví ze dne 6. prosince 2000, č. 439/2000 Sb., o očkování proti infekčním nemocem (která již byla nahrazena vyhláškou č. 537/2006 Sb.), již toto ministerstvo vydalo podle § 108 odst. 1 k provedení mimo jiných § 46 odst. 1 a 6 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, vybočuje ze zákonných mezí, respektive zasahuje do věcí vyhrazených zákonu, neboť mimo jiné v důsledku zcela obecné formulace § 46 odst. 1 zákona č. 258/2000 Sb., vyhláška stanoví primární práva a povinnosti. Dále je v této věci rozhodujícímu senátu známo, že jiný senát Nejvyššího správního soudu usnesením ze dne 29. 6. 2011, č. j. 8 As 6/2011 - 106, postoupil svoji věc rozšířenému senátu Nejvyššího správního soudu k vyřešení, zda byla vyhláška č. 439/2000 Sb., respektive vyhláška č. 537/2006 Sb., vydána v zákonných mezích, respektive neukládá sama o sobě povinnosti nad rámec zákona. Rozšířený senát Nejvyššího správního soudu o věci dosud nerozhodl. Rozhodující senát v této věci však má za to, že není třeba v této konkrétní věci vyčkat rozhodnutí rozšířeného senátu, přestože v rozsudku ze dne 28.2.2006, č.j. 5 As 17/2005-76 vycházel z toho, že vyhláška č. 439/2000 Sb. nevybočuje ze zákonných mezí, respektive nezasahuje do věcí vyhrazených zákonu, přičemž Ústavní soud rozhodující o ústavní stížnosti stěžovatele proti tomuto rozsudku tento rozsudek sice zrušil, ale z důvodů v nálezu Ústavního soudu uvedených, to je protože uvedeným rozsudkem Nejvyšší správní soud porušil základní právo stěžovatele svobodně projevovat své náboženství nebo víru ve smyslu ustanovení čl. 16 Listiny základních práv a svobod, nikoliv proto, že Nejvyšší správní soud v napadeném rozsudku vycházel z vyhlášky č. 439/2000 Sb. Právním názorem Ústavního soudu je v této konkrétní věci Nejvyšší správní soud přímo vázán, přičemž Ústavní soud mu v citovaném nálezu uložil,

aby podle kritérií stanovených v jeho nálezu celou věc posoudil, což Nejvyšší správní soud učinil.

Žalovaný měl v řízení o kasační stížnosti úspěch a měl by proto právo na náhradu nákladů tohoto stadia řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s. za použití ustanovení § 120 s. ř. s.). Protože žalovaný v tomto stadiu řízení náhradu nákladů nežádal a podle obsahu předloženého spisu mu v tomto stadiu řízení prokazatelné náklady nevznikly, rozhodl Nejvyšší správní soud tak, jak je ve výroku tohoto rozhodnutí uvedeno.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. září 2011

JUDr. Ludmila Valentová
předsedkyně senátu